

14.12.2004

Kaupunginhallitus
PL 1 (Pohjoisesplanadi 11-13)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Khs dnro	2004-2083/44
Stn dnro	
Saap./Anl.	21-12-2004

LAUSUNTO KAUPUNGINHALLITUKSELLE KOSKIEN SARI NÄREEN
VALTUUSTOALOITETTA LOUKKAAVAN SUKUPUOLISEN NIMITTE-
LYN KIELTÄMISEKSI KOULUJEN JÄRJESTYSSÄÄNNÖISSÄ

Opev 2004-674

Helsingin kaupunginvaltuusto on äänin 43–1 hyväksynyt Sari Näreen valtuustoaloitteen siitä, että loukkaavan sukupuolisen nimittelyn – kuten huorittelun ja homottelun – kieltäminen sisällytetään koulujen järjestys- sääntöihin sekä kehitetään keinoja sen ehkäisemiseksi.

Helsingin kaupungin kaupunginkanslia on 18.10.2004 pyytänyt Helsingin kaupungin opetuslautakuntaa antamaan 31.12.2004 mennessä asiasta kirjallisen lausunnon kaupunginhallitukselle.

Opetuslautakunta toteaa, että perusopetuslain 29 §:ssä säädetään opetukseen osallistuvan oppilaan oikeudesta turvalliseen opiskeluym- päristöön. Turvalliseen opiskeluympäristöön pyritään muun muassa pe- rusopetuslain 29 §:n 3 momentissa pakollisiksi säädetyillä järjestys- säännöillä.

Perusopetuslain 29 §:n 3 momentin mukaan opetuksen järjestäjän tu- lee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opis- kelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyi- syyttä. Säännöksen 4 momentin mukaan järjestyssäännöissä voidaan antaa kouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymi- sestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa koulun omaisuuden käsittelys- tä sekä oleskelusta ja liikkumisesta koulurakennuksissa ja koulun alu- eella. Helsingin kaupungin opetustoimen johtosäännön mukaan koulun johtokunta hyväksyy koulun järjestyssäännöt.

Vastaava oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön ja pakollisia järjes- tyssääntöjä koskeva säännös on myös lukiolain 21 §:ssä ja ammatilli- sesta koulutuksesta annetun lain 28 §:ssä.

14.12.2004

Oppilaan velvollisuuksista säädetään perusopetuslain 35 §:ssä. Sen mukaan oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymistä asiallisesti. Perusopetuslaki sisältää siten yleisen säännöksen oppilaan velvollisuudesta käyttäytyä asiallisesti. Asiallinen käytös sinänsä riippuu yhteiskunnassa hyvän käytöksen suhteen vallitsevista normeista ja kulttuurista. Asiallinen kielenkäyttö on oleellinen osa oppilaan asiallista käyttäytymistä.

Vastaava opiskelijan velvollisuutta käyttäytyä asiallisesti koskeva säännös on myös lukiolain 25 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 34 §:ssä.

Opetuksen järjestäjien tai rehtorin ja opettajien velvollisuutena on osaltaan seurata oppilaiden työskentelyä ja käyttäytymistä. Tässä tehtävässä heidän tulee paitsi käyttää koulun käytettävissä olevia kasvatuksellisia ja kurinpidollisia keinoja myös olla yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa.

Vastuu koulun työrauhan säilymisestä on koko kouluyhteisöllä. Keskeinen vastuu koulun kasvatuksellisesta toiminnasta on koulun opettajilla ja rehtorilla. Usein opettajayhteisö voi monin paikoin poistaa niitä työrauhan esteenä olevia seikkoja, joita se havaitsee.

Positiivinen ja tarkoituksenmukainen tapa oppilaan kurittomuuden syy selvittämiseksi ja asian korjaamiseksi saattaa olla koulun rehtorin, koulukuraattorin tai -psykologin ja/tai opettajan keskustelu oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.

Järjestyssääntöjä käytetään selvittämään koulun ja oppilaitoksen sisäistä järjestystä sekä saattamaan kaikkien osapuolien tietoon ne rajoitukset, joita koulun toiminnan asiallinen ja tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Järjestyssääntöjen avulla voidaan ylläpitää koulun työrauhaa. Tällöin on oleellista, että järjestyssäännöt käsitetään yhteisiksi sopimuksiksi käyttäytymisestä ja niiden vastainen toiminta kouluyhteisön sisäisten yhteisten pelisääntöjen rikkomiseksi. Sääntöjen noudattamisen kannalta on keskeistä, että järjestyssääntöjä laadittaessa kuullaan eri osapuolia. Esimerkiksi eduskunnan sivistysvaliokunta on mietinnössään (18/2002 vp) pitänyt tärkeänä, että koulun järjestyssäännöt laaditaan yhdessä oppilaiden kanssa. Valiokunnan asiantuntijoina kuulemien nuorten mukaan tällä tavoin oppilaat sitoutuvat paremmin järjestyssääntöjen noudattamiseen.

14.12.2004

Kurinpidon ja ojentamisen osalta oppilaan asialliseen käyttäytymiseen velvoittavaa säännöstä täydentää perusopetuslain 36 §. Säännöksessä on lueteltu tyhjentävästi oppilaan kurinpitorangaistukset ja ojentamiskeinot. Muita ojentamis- ja kurinpitotoimenpiteitä ei saa käyttää. Säännös antaa mahdollisuuden määrätä epäasiallisesti käyttäytynyt oppilas jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai antaa kirjallinen varoitus. Jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen antamisen jälkeen toistuvasta epäasiallisesta käyttäytymisestä oppilas voidaan erottaa määräajaksi.

Jälki-istuntoa lukuun ottamatta vastaava opiskelijan kurinpitoa koskeva säännös on myös lukiolain 26 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 35 §:ssä.

Opetuslautakunta toteaa, että perusopetuslain 29 §:n 4 momentti, jonka mukaan koulun järjestyssäännöissä voidaan antaa kouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä, mahdollistaa loukkaavan sukupuolisen nimittelyn – kuten huorittelun ja homottelun – kiellon lisäämisen koulun järjestyssääntöihin.

Lautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että sekä kasvatuksellinen että kurinpidollinen puuttuminen kaikkiin oppilaan epäasiallisen käyttäytymisen ilmenemismuotoihin on mahdollista suoraan koulutusta koskevan lainsäädännön nojalla. Tästä johtuen lautakunta katsoo, ettei loukkaavan sukupuolisen nimittelyn kuten homottelua ja huorittelua koskevan kiellon lisääminen koulun järjestyssääntöihin ole tarpeellista. Edelleen lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että epäasiallisen kielenkäytön ja erityisesti nimittelyn eri ilmenemismuodot ovat varsin muuttuvia. Jos kielletään pelkästään sukupuolinen nimittely tai yksittäisten sanojen käyttö, on vaarana, että koulumaailmassa otetaan tilalle uusia ilmauksia. Yksityiskohtainen kiello saattaa myös luoda mielikuvan siitä, että muu kuin järjestyssäännöissä nimenomaan kielletty kielenkäyttö on sallittua. Tästä johtuen lautakunta katsoo, että loukkaavan sukupuolisen nimittelyn kuten huorittelua ja homottelua koskevan

